

Monitoreringsrapport om implementeringen af den nationale strategiske ramme for romaers ligestilling, inklusion og deltagelse i Danmark (2025)

RESUMÉ

Astrid Stenstrøm

Rapportens fulde version (på engelsk) er tilgængelig på:
<https://www.romacivilmonitoring.eu/countries/denmark/>

Ifølge civilsamfundets monitoreringsrapporter fra 2025 er implementeringen af Danmarks nationale strategiske ramme for romaers ligestilling, inklusion og deltagelse (NRSF) reelt ikke-eksisterende. Selvom Danmark formelt har vedtaget en strategi i 2021, der spejler EU's rammer, mangler den konkrete mål, handlingsplaner og mekanismer til at sikre handling i praksis.

Den universalistiske tilgang

En central udfordring er de danske myndigheders insisteren på en "universalistisk" tilgang. Myndighederne afviser at lave politikker rettet specifikt mod etniske grupper og hævder, at romaer er dækket af de generelle velfærdstilbud og ligestillingslove. Ministeriet for Udlændinge og Integration har direkte udtalt, at man ikke anser det for produktivt at have integrationspolitikker målrettet romaer.

Kilderne peger dog på, at denne tilgang er problematisk, fordi:

- Den erstatter konkrete tiltag med abstrakte værdier og ignorerer de specifikke barrierer og den strukturelle diskrimination, romaer møder.
- Der mangler incitament til at sikre, at de brede inklusionstiltag faktisk gavner romaer i praksis (de facto) og ikke kun i teorien (de jure).
- Danmark indsamler ikke etniske data, hvilket gør det umuligt at overvåge, om strategien virker, eller at dokumentere ulighed.

1. Implementering af NRSF

1.1. Centrale udviklinger og effektiviteten af implementeringen

Implementeringen er reelt ikke-eksisterende på grund af et exceptionelt lavt ambitionsniveau. NRSF mangler målbare målsætninger, deltagelsesstrukturer og specifik finansiering. Ministeriet for Udlændinge og Integration har eksplicit udtalt, at det "ikke anser det for produktivt" at føre politikker rettet mod specifikke etniske grupper. Som følge heraf har regeringen ikke etableret en national roma-platform eller tværministerielle koordineringsorganer.

1.2. NRSF's samspil med nationale og EU-tiltag

NRSF bygger på en "udelukkende mainstream-logik", som ikke tager højde for strukturel diskrimination.

Supplerende politikker: Der findes ingen redskaber, såsom etniske konsekvensvurderinger eller positiv særbehandling, der kan sikre, at romaer reelt får gavn af de generelle velfærdspolitikker.

Tilpasning til EU-tiltag: Tilpasningen er udelukkende deklaratorisk. Danmark afviser at indsamle opdelt etnisk data, hvilket gør det umuligt at overvåge fremskridt eller ulighed. Institut for Menneskerettigheder (IMR) bemærker, at Finland – trods en tilsvarende lille romabefolkning – har fastsat nationale mål og effektive overvågningsmetoder.

1.3. Romaers deltagelse i implementering og monitorering

Romaers deltagelse er nul. Ingen romaer blev hørt under udarbejdelsen af NRSF, og de er heller ikke involveret i implementeringen.

CSO-inddragelse: Der findes ingen aktive roma-civilsamfundsorganisationer (CSO'er) i Danmark, og staten har ikke ydet kapacitetsopbyggende støtte til at etablere sådanne.

Offentlige institutioner: Der er ingen kendte romaer ansat i de ministerier eller styrelser, der har ansvar for NRSF.

Monitorering: Myndighederne anfører, at manglen på etniske data forhindrer specifik evaluering, og afviser alternative metoder som frivillige undersøgelser, der anvendes i andre nordiske lande.

2. Fokus på centrale problemstillinger, der påvirker romaer:

Bekæmpelse af antiziganisme og diskrimination

Antiziganisme er fortsat en vedvarende udfordring. Den offentlige og politiske debat forbinder ofte romaer med kriminalitet, tiggeri og uorden og anvender jævnlige nedsættende betegnelser.

- **Mobile EU-borgere:** Denne gruppe er politisk usynlig og kriminaliseret. Lovgivning om "utryghedsskabende lejre" håndhæves uforholdsmæssigt over for hjemløse romaer, mens NRSF ikke tilbyder nogen støtte til deres inklusion.
- **Vidnesbyrd:** Journalisten Kenneth Wøhlert, der har romabaggrund, påpeger, at romaer opfattes som "andenrangsborgere", og at anti-roma-retorik accepteres i Danmark på måder, der ville være skandaløse, hvis de var rettet mod andre grupper (f.eks. jøder). Som følge heraf skjuler mange romaer deres identitet for at undgå stigmatisering.

NRSF er ineffektiv, fordi den ikke anerkender antiziganisme som et specifikt strukturelt problem. Den baserer sig på generel antidiskriminationslovgivning, som ikke effektivt adresserer hadefuld tale eller etnisk profilering.

Institutionelle indsatser uden for NRSF er minimale. Regeringen afviser behovet for handling; i 2023 gentog ministeren for Udlændinge og Integration, at universel velfærd gør målrettet inklusion unødvendig. Fremtrædende politikere fra det regerende Socialdemokrati har bidraget til stigmatisering ved at sidestille romaers tilstedeværelse med "moderne slaveri" og organiseret kriminalitet.

3. Konklusioner og anbefalinger

Rapporten konkluderer, at Danmarks NRSF er symbolsk og mangler klare handlinger og overvågning. Den "universalistiske" tilgang ignorerer de reelle barrierer, romaer møder.

Centrale anbefalinger til nationale myndigheder:

1. Revidér NRSF, så den indeholder målrettede målsætninger og konkrete handlinger.
2. Fastlæg målbare mål og indikatorer, der muliggør reel monitorering.
3. Anerkend antiziganisme som en strukturel form for racisme og afsæt budgetmidler til at bekæmpe stereotyper og hadefuld tale.
4. Etablér deltagelsesmekanismer ved at inddrage romaer i beslutningsprocesser og investere i kapacitetsopbygning af roma-civilsamfundet.
5. Forbedr dataindsamlingen gennem rettighedskompatible metoder (f.eks. frivillige undersøgelser).
6. Udvikl målrettet støtte til intra-EU-migrerende romaer inden for bolig, sundhed og beskæftigelse.